

**Управління освіти і науки
Волинської облдержадміністрації
Ковельський професійний ліцей**

**ОПИС ДОСВІДУ
КЛАСНОГО КЕРІВНИКА
*АНТОНЮК
НАТАЛІЇ ПЕТРІВНИ***

Ковель

Кожна історична епоха висуває вимоги до виховання та навчання молоді, створює певний позитивний педагогічний досвід. На початку ХХІ століття перед нами постає питання: Якою має бути людина?

У кожної людини є свій неосяжний простір, де його люблять і чекають, розуміють і приймають таким, як він є. Кожен повинен подолати свій шлях до зірок. Кожен прокладає цей шлях із унікального будівельного матеріалу з особливими властивостями: доброти, взаємодопомоги, мудрості і захопленнь. Кожен на цьому шляху знайде неповторну зірку, яка засяє над ним особливим сяйвом впевненості у собі, комунікабельності, самостійності, вимогливості, співчуття, працьовитості, навченості.

Вчитель має складну, але дуже важливу місію – стати класним керівником.

Класний керівник — стрижень виховного процесу. Це нитка, яка зв'язує в одне ціле дитину, вчителя, батьків, громадськість. На мою думку, класний керівник — універсальна особистість. Це особистість, яка уособлює в собі і вихователя, і психолога, і соціального педагога.

Класний керівник повинен мати мудрість вчителя, відповідальність старшого товариша, доброту матері, строгість батька. Адже для учня в професійно-технічному навчальному закладі немає ближчої людини, ніж класний керівник. Кому ж ще можна розповісти про негаразди з предмета, про сварку з товаришем чи про щасливу подію в сім'ї?

Від класного керівника залежить дружність і сформованість учнівського колективу. Вміння згуртувати навколо себе дітей — великий дар і велика робота. Вміння захопити, повести, відкрити світ — мрія кожного педагога. Захоплення викладача стає захопленням учнів. І хочемо ми того чи ні, але, оскільки діти зовні схожі на своїх батьків, риси характеру класного керівника переходять у характер вихованців. Адже байдужість породжує байдужість. І лише вогонь породжує вогонь!

Важливо пам'ятати, що учень, який сьогодні відповідає біля дошки, уже через декілька років змушений буде виконувати куди складніші завдання

у різних, часом непростих життєвих ситуаціях. Настільки успішно він виконає їх залежить від рівня, якості і дієвості підготовки до дорослого життя, яку він пройшов у нашому навчальному закладі. Зі змінами у житті нашої держави постала потреба перебудови сфери виховання, мета якої – формувати конкурентоздатну творчу особистість, яка спроможна до самовизначення, самореалізації та самовдосконалення. На основі цього формується сучасна педагогіка – педагогіка життєтворчості, центральною постаттю якої – учень з його радощами і болями, злетами і драмами, інтересами, потребами, мріями і планами на майбутнє, з його своєрідним духовним світом. Така педагогіка сприяє самостійному вибору учнем стратегії життя, розробці життєвих планів і програм, вибору та використанню засобів, необхідних для реалізації індивідуального життєвого проекту.

Одного вересневого ранку ми з учнями почали створювати свій світ, «будинок», в якому нам разом дуже добре. Це наша група. Вона складається з своєрідного матеріалу з особливими властивостями. Кожний з нас поклав свою частинку в будівництво цього світу. За цей період створення цього світу ми встигли подружитися, звикнути один до одного.

Ми - це наша група, в якій 29 букв «Я». Кожен з нас - це унікальна, непередбачувана особистість, одна єдина у своєму роді. Тому ми намагаємося дбайливо, з любов'ю і пошаною відноситися до себе і до оточуючих, приймати себе і інших такими, які ми є, відноситися до себе і інших з терпінням і повагою.

Керуючись у своїй роботі Конституцією України, Законами України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства» «Про професійно-технічну освіту», Конвенцією ООН про права дитини, наказами, розпорядженнями Міністерства освіти і науки, обласного управління освіти і науки, спрямовую свою діяльність на створення в групі комфортного середовища для формування особистості та життєвих позицій підлітка. Завданням, яке стоїть перед навчальним закладом: підготовка учня до тих життєвих ситуацій, в яких йому доведеться діяти в майбутньому,

різними засобами допомогти йому перейти до суб'єкта своєї життєдіяльності, здатного самостійно зайняти належне йому місце в людському суспільстві та адаптуватись до постійно змінюваних умов.

Хотілося б виділити декілька основних розділів, які домінують у моїй діяльності як класного керівника.

Класне керівництво починається, як правило, з вивчення групи й кожного окремого учня. За результатами вивчення раціонально організовується виховна робота, здійснюється індивідуальний підхід до кожної особистості. Вивчення учнів триває протягом навчання в ліцеї. Вивчення здійснюю разом з психологом за допомогою проведення різних видів діагностики: анкетування, опитування, тестування тощо.

На даному етапі стараюся керуватися словами М. А. Прокоф'єва: «Класний керівник першим може розгледіти народження симптомів небезпечних відхилень ... він скульптор людських характерів».

Сучасні підлітки сприймають різноманітну безкорисну, негативну інформацію. Згуртувати колектив, розширити загальнокультурний кругозір учнів, сформувати у них науковий світогляд, виробити вміння і навички самоосвіти, задача не з легких. Отже, організація і виховання учнівського колективу - це один з основних напрямів моєї роботи. Згуртування учнів у дружній колектив сприяє успішному розв'язанню поставлених завдань. Стараюсь впливати як на окремих учнів, так і на групу загалом не тільки силою свого авторитету, а й шляхом формування громадської думки. З цією метою проводжу в своїй групі тестування та діагностику вихованості.

Ефективними є також виховні години, спрямовані на пізнання себе, своєї психіки, своїх сильних та слабких рис, моральних якостей: «Відверта розмова про ввічливі слова та вчинки», «У чому полягає дружба», «Пізнай себе», «Мій світ і я», «Твій шлях до успішного спілкування», «Образ реального «Я»», «Мої плюси і мінуси. Я – не такий, як усі», «Як удосконалювати себе», «Стосунки між одногрупниками», «Негативні думки в позитивне русло».

Одним з чинників створення виховного простору є робота учнівського самоврядування. Одним із завдань ліцею є підтримка учнівської молоді, яка має організаторські здібності, усвідомлює себе лідером, розуміє, що великі справи починаються із малих вчинків, життєві позиції якої спрямовані на участь у громадському житті. Досвід взаємовідносин, розв'язання конфліктів, захист своїх інтересів стане корисним надбанням для підлітка. Група має реально діючі органи самоврядування, які в основному самостійно та правильно розв'язують питання планування, організації, регулювання та контролю.

Дбаю про підвищення якості знань учнів, намагаюсь запобігти відставанню окремих учнів. Також важливим є виховання в душі свідомої дисципліни та привчання до виконання правил співжиття. Всього досягаємо спільно в результаті повсякденної виховної роботи.

Згадуючи слова А. С. Макаренка, який зазначав, що жоден вихователь не має права працювати один, постійно співпрацюю з майстром виробничого навчання, зустрічаюся з учителями, які працюють в моїй групі, обговорюю якість знань і стан дисципліни. Великого результату дають батьківські збори за участю викладачів та учнів.

Проблема вибору професії завжди була актуальною і тим більше, залишається такою в сучасних умовах. Тож в своїй групі намагаюсь сформувати в учнів зацікавленість до обраної професії. Показниками цього є: вміння сприймати себе, знання вимог до стану здоров'я і рівня освіченості; готовність до постійного самовдосконалення.

Умовою успішної виховної діяльності з учнями є співробітництво класного керівника з батьками, адже родина впливала і продовжує значно впливати на процес розвитку особистості дитини.

В роботі з батьками використовую як традиційні так і нетрадиційні форми.

Працюючи в ліцеї майже 18 років, досвід роботи класним керівником маю невеликий: два роки на початку своєї педагогічної діяльності і ось вже другий рік у групі слюсарів з ремонту автомобілів, яку взяла у 2012 році.

Своїм завданням у роботі з учнями бачу *виховання різнобічно сформованої особистості з високими моральними якостями, рисами громадянина і патріота, працьовитої і творчої, готової до самостійного життя, конкурентоспроможної у сучасному суспільстві.*

Твердо дотримуюся заповідей вихователя:

- не виховувати у поганому настрої («спокій, тільки спокій»);
- визначити, чого хочеш для дитини, дізнатися, що вона думає із цього приводу;
- надати можливу самостійність;
- не підказувати готового рішення, а показувати можливі шляхи до нього;
- не пропустити перший успіх дитини;
- робити своєчасні зауваження;
- оцінювати вчинок, а не особу.

Мета й завдання виховної системи групи:

- виховувати громадянина-патріота, здатного творити себе і своє життя;
- розвивати творчу, компетентну особистість, здатну жити в злагоді з довкіллям і собою, проектувати життєві перспективи;
- формувати вільну і відповідальну особистість, здатну відстоювати свої права, бути відповідальною за себе, оточення, Батьківщину;
- сприяти максимальному саморозвиткові, самовдосконаленню, самореалізації кожного учня, розвитку спроможності досягнення успіху кожною дитиною в різних видах діяльності;
- учити бути толерантною людиною, відверто висловлювати свої думки, відстоювати погляди, переконання;
- поважати гідність людини через повагу до матері та батька, до свого роду;

- об'єднати зусилля всього педагогічного колективу, батьків та громади для розвитку гармонійної, життєво компетентної особистості;

- виховувати повагу до культурно-національних, історичних цінностей та символів нашої держави.

Створена виховна система групи, спрямована на розвиток життєвої компетентності учня через участь у взаємодії: діти - батьки - педагоги - громада на принципах (ці принципи близькі до Вальдорфської школи Р. Штейнера):

- вивчення вікових і індивідуальних особливостей учнів, міжособистісних відносин;

- орієнтація на рівень розвитку, соціальний досвід і потреби окремого учня, індивідуальне стимулювання;

- створення ситуації успіху;

- індивідуальна і колективна робота із залучення учнів у діяльність;

- створення середовища, що формує терпимість до чужої думки;

- виховування поваги до прав інших людей, людської гідності;

- розвиток в кожній дитині самостійності, ініціативності, відповідальності, творчості.

Виховну діяльність у своїй групі здійснюю в урочний та позаурочний час та реалізую через такі види: навчально-пізнавальна, ціннісно-орієнтовна, спортивно-оздоровча, художньо-естетична, соціально значуща (трудова, екологічна, благодійна).

Формую в учнів ціннісне ставлення до самих себе, навчаю оцінювати зовнішність, поставу, розвиток духовних здібностей, фізичну витривалість, високу працездатність, вольові риси, стан свого здоров'я та турбуватися про безпеку власної життєдіяльності, вести здоровий спосіб життя, активно відпочивати. На даний час у підлітка актуалізується потреба у самовизначенні, оцінці своїх здібностей і можливостей; виникає процес визначення сенсу життя та свого місця в ньому. Тому виховні заняття спрямовую на розуміння себе, своїх індивідуальних особливостей, на

визначення життєвих орієнтирів. Цикл виховних годин “Перекреслене життя”, ток-шоу та усний журнал «Здоровий спосіб життя», тренінг “Оцінюємо власний ризик молодого покоління» сприяє формуванню навичок жити в суспільстві. Виховні години («Скажемо палінню – ні!», «В здоровому тілі – здоровий дух», «Спиртний ВИР. Як оминати?», «Ні! Шкідливим звичкам!»), зустрічі з медичними працівниками, бесіди, пізнавальні години («Здоров’я і харчування») формують в учнів позицію протидії всім небезпечним для здоров’я та життя явищам: наркотикам, алкоголю, палінню; пропагують здоровий спосіб життя; виробляють активну життєву позицію.

Одним із своїх завдань вважаю виховання духовної культури учнів. Намагаюся збагачувати їх духовний світ, залучаючи до дослідницької і творчої діяльності у різних галузях мистецтва. Спільно із бібліотекарем ліцею організуємо бібліотечні уроки (“Співачка досвітніх вогнів”), виставки.

Ціннісне ставлення до сім’ї, родини, людей виявляється у моральній активності особистості, прояві чуйності, чесності, правдивості, працелюбності, справедливості, гідності, милосердя, терпимості до іншого, доброзичливості, готовності допомогти іншим. Формуванню в учнів необхідних комунікативних та соціальних компетентностей, вихованню моральної культури сприяють такі заходи: виховна година «Вчимося толерантності», інтерактивні бесіди “Взаєморозуміння. На чому воно ґрунтується», уроки спілкування «Чи все в житті стосується тебе», диспути «Чи вважаєш ти себе культурною людиною?».

Виховуючи ціннісне ставлення до природи, проводжу бесіди («Про екологію рідного краю», прес-конференції («Земля – наш дім»). Необхідні комплексні освітні знання, вивчення та моніторинг факторів впливу на довкілля, пом’якшення антропогенного впливу на природу, формування наукового світогляду в учнів успішно реалізую, організовуючи екскурсії в парки, ліси, гори, до пам’яток історії. (фотоматеріали «День туризму»)

Ціннісне ставлення учнів до культури і мистецтва формується у процесі естетичного виховання і виявляється у відповідній ерудиції. Естетичне виховання спрямоване на розвиток у підлітка широкого спектра почуттів – здатності збагнути та виразити власне ставлення до мистецтва.

Ефективними формами роботи в цьому напрямку вважаю походи у художній музей, індивідуальні бесіди («Духовна краса врятує світ»), виховні години («Добро починається з тебе»), літературно-мистецькі заходи, присвячені творчості Т.Шевченка, Лесі Українки, виставку учнівських робіт «Різдвяна атрибутика».

Живучи в оточенні прекрасного, підліток розвиває свої художньо-естетичні здібності. Тому намагаюся створити у класному приміщенні затишок, комфорт, чистоту. Велику увагу приділяю естетичному оформленню будь-якого заходу, зовнішньому вигляду учнів.

Важливою складовою змісту виховання особистості є ціннісне ставлення до праці. Воно передбачає усвідомлення учнями значущості праці, розвинену потребу в трудовій активності, ініціативність, схильність до підприємництва.. Трудове виховання є системою виховних впливів, мета яких полягає у психологічній підготовці учнів до майбутньої діяльності. Ставлення учнів до праці можна побачити під час місячника благоустрою, чергувань у класах та проаналізувати, спілкуючись з батьками.

Ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави виявляється у патріотизмі, національній самосвідомості, правосвідомості, політичній культурі та культурі міжетнічних відносин. Щоб виховати національно свідомих громадян, патріотів, які б щиро любили свою вітчизну, шанобливо ставились до історії та духовної спадщини свого народу, застосовую такі форми роботи, як усний журнал «День Соборності України», виховний захід (до Дня Збройних сил України, «Прапор вільної держави»), вечір-пам'ять («Мужність і біль Чорнобиля», «Ехо афганських гір»), урок-реквієм («Голодомор: почути голос крізь мовчання»), вечір-репортаж («Нехай не розмежованою останеться навіки...»), вечір-пам'яті («Тільки пам'ять не сивіє», «Юність обпалена

війною»), урок мужності («Тої слави козацької повік не забудемо»), усний журнал («Вони захищали свою Батьківщину»), свято рідної мови, вікторини («Я – громадянин України»), конкурси («Я люблю Україну!», «Моя Волинь»).

Для всебічного розвитку та формування інтересів і нахилів учнів, прояву їхньої ініціативи ефективно впроваджую технологію колективних творчих справ, здійснюю організаторську, спортивну, трудову, художньо-творчу, пізнавальну діяльність класного колективу. Така організація виховної діяльності класного колективу дає можливість охопити всіх дітей різними формами колективної та індивідуальної діяльності. Наприклад, свято «Козацькі забави», сценічні мініатюри.

У виховній роботі використовую сучасну технологію підготовки й проведення колективних творчих справ.

Колективна творча справа (КТС) – суспільний пошук кращих рішень життєво-важливих завдань, тому що робиться спільно з дітьми і дорослими – виконується, організовується, задумується, вирішується, оцінюється. Моє завдання полягає в тому, щоб спрямувати КТС на вирішення цілого ряду педагогічних завдань, розвитку колективістських, демократичних основ життя, самостійності та ініціативи учнів, самоуправління, активної життєвої позиції. Серед таких творчих колективних справ, які були проведені за останні роки, є цікавий інформаційний захід «Що таке ісм'я?» (фоторепортаж «Що таке сім'я?»)

Досить цікавою та результативною є, на мій погляд, проектна технологія.

Метод проектів у виховному процесі зорієнтований перш за все на самостійну діяльність учнів: індивідуальну, групову або колективну, яку учні виконують упродовж певного часу.

У своїй практиці при вихованні учнів, я використовую декілька видів проектів: творчі, ігрові, інформаційні, проектно-орієнтовані, дослідницькі. Із

задоволенням прийняли участь мої вихованці у проектах «Реклама як найдієвіший засіб впливу на покупців та споживачів», «Що таке сім'я?».

Розвиток інформаційної компетентності найбільш повно можна реалізувати, на мою думку, через впровадження інформаційних технологій.

Володіючи ІКТ, програмами, класний керівник володіє потужним інструментом, який допомагає йому провести цікаву класну годину, позакласний захід, проілюструвати наочним матеріалом будь-який виступ на семінарі, педагогічній нараді, батьківських зборах.

В своїй роботі я використовую нові інструменти, які пропонують інформаційно-комунікаційні технології: ресурси Інтернет; електронні освітні ресурси; комп'ютерні програми Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Access і інші.

В організації виховної роботи використовую ресурси Інтернет. Це різні діагностики, необхідна інформація і фотоматеріали для розробки і проведення позакласних заходів на різні теми, а іноді і готові розробки заходів. Використовую Інтернет для самоосвіти, розширення кругозору.

Маю власний сайт, який знаходиться за адресою <http://antonuk.pp.ua>. На ньому в розділі «Я - класний керівник» розміщую корисну інформацію для батьків та учнів, ділюсь досвідом організації виховної системи групи, розміщую свої розробки.

Одним із важливих чинників створення виховного простору, який сприяє формуванню життєвих компетентностей учнів, є робота учнівського самоврядування.

Діяльність дітей - творча. Творчість передбачає створення нового, оригінального. Важливо, щоб дитина відкрила сама, а не взяла готове - тільки так розвиваються творчі здібності.

В основі класного самоврядування:

демократизація та гуманізація виховного процесу;

зв'язок виховання з реальним життям;

виховання особистості в колективі в ході спільної діяльності;

єдність вимог і повага до особистості;
послідовність, систематичність і єдність виховних впливів;
відповідність віковим та індивідуальним особливостям учня;
свідомість, самодіяльність та активність учнів.

Учнівське самоврядування - не засіб звільнення класного керівника від педагогічних обов'язків і завантаження ними учнів. Це спроба розширити діапазон діяльності класного керівника і учнів групи - членів єдиного колективу, можливостей для їхньої співдружності, творчого пошуку й ініціативи, засіб навчитися жити і працювати за законами демократичного суспільства.

Лицей може успішно виконувати свої функції щодо виховання майбутніх робітників тільки у тісному взаємозв'язку із сім'єю. Лише спільними цілеспрямованими зусиллями педагогів і батьків вдасться плідно впливати на розвиток підлітка, розв'язувати актуальні виховні завдання.

Виходячи з цього, вважаю одним із найактуальніших напрямів роботи класного керівника сучасного професійно-технічного закладу налагодження дієвого взаємозв'язку і ефективної співпраці з батьківською громадськістю.

Моя система роботи з батьками включає в себе такі напрямки:

- вивчення виховного потенціалу сімей;
- підвищення рівня педагогічної культури батьків;
- безпосереднє залучення батьків до навчально-виховного процесу;
- вироблення єдиного виховного впливу на дитину з боку батьків і школи.

Виховання дітей в сім'ї залежить від рівня моральності і загальної культури батьків, їх життєвих планів, ідеалів, вчинків, родинних традицій тощо. Тому завжди розпочинаю свою роботу з новим колективом із вивчення сімей учнів.

У групі працює батьківський комітет, робота якого спрямована на покращення умов навчання учнів, їхнього розвитку, створення умов для повноцінної життєдіяльності учнів. У тісній співпраці з родинами вихованців

проводимо вибори батьківського комітету й спільне планування батьківських зборів із визначенням тематики бесід і виступів («Юність. Кризи цього віку», «Батьки та діти. Проблеми, взаємодія»), індивідуальні консультації, диспути («Ми такими не були», «Навчання або розваги»), день відчинених дверей (відвідування уроків, позакласних заходів), урочисті свята, екскурсії. Спільно з викладачами, психологом та батьками проводяться педагогічні консилиуми, на яких досліджуємо зростання колективу й кожного учня особисто, аналізуємо досягнення та невдачі, визначаємо підходи до виховання учнів.

Створена система сприяє становленню особистісній зрілості та особистісній компетенції, створенню сприятливих умов життєдіяльності групи, високому рівню вихованості учнів, забезпеченню оптимальних, безпечних для здоров'я умов розвитку учня, комфортного психологічного клімату в навчальному закладі.

Виховна система групи дає можливість виховати гармонійну, творчу, успішну, соціально мобільну, соціально активну особистість, сприяє розвитку її життєвої компетентності, дозволяє упевнено увійти в доросле життя, стати щасливою, успішною людиною, яка зуміє самореалізуватися та самоствердитися.

Висновок

Таким чином, виховна система групи охоплює весь педагогічний процес, інтегруючи навчальні заняття, позаурочну діяльність учнів, різноманітну діяльність і спілкування за межами навчального закладу. І основна роль у цьому належить класному керівникові.

Вчитель - учень - єдина духовна спільнота, а життєвий шлях підлітка - шлях радості. Головне в моїй роботі - виховання учня як особистості. І в це поняття я вкладаю духовне збагачення, широкий світогляд, ерудицію, високу моральність, товариськість, здатність впливати на рішення і діяльність колективу, не протиставляючи себе колективу.

З цією метою я звертаюся до тих загальнолюдських цінностей, які вироблялися століттями, впродовж всієї історії людських цивілізацій.

Людина. Сім'я. Вітчизна. Праця. Знання. Культура. Духовність. Мир. Здоров'я. Земля. Ці поняття для мене - основа виховної роботи.

Класний керівник повинен бути професіоналом, уміти ставити себе поряд з учнем в діяльності, а не напроти неї, допомогти учневі зрозуміти себе і повірити в свої сили, створювати ситуації успіху.

«У кожній людині - сонце. Тільки дайте йому світити», - говорив Сократ. Тож буду намагатися створити максимально сприятливі умови для того, щоб кожен учень моєї групи зміг максимально розкрити свої здібності і таланти.

«Освіта XXI століття - це освіта для людини XXI століття - це час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості і культури всього населення набувають вирішального значення для економічного і соціального поступу країни.»

Отже, я завжди буду пам'ятати, що кожне питання, кожна проблема і, головне, кожен підліток мають свою власну стежку, яку я допомагаю роздивитись. А для пошуку вірних шляхів я буду користуватись і досвідом спеціалістів, і слухати власне серце, свою фантазію, і пам'ятатиму про

нестандартність, яка може додати декілька яскравих кольорів до веселки нашого життя.